

CHANGEMAKER

CHANGEMAKERS ÖVNING MED ROLLKORT

INSTRUKTIONER

ÖVNINGENS MÅL

Övningens teman är de mänskliga rättigheterna, diskriminering och orättvisa.

De som deltar uppmanas att leva in sig i rollen de fått. Målen är att öka empatiförmågan inför det som är annorlunda, öka medvetenheten om orättvisor i en global värld och att öka förmågan att kritiskt granska sina egna fördomar.

UTFÖRANDET

Övningen utförs så att man ställer sig i en cirkel eller i en rad bredvid varandra. Därför behövs ett tillräckligt stort utrymme. Var och en får ett rollkort. Ifall det finns flera deltagare än kort, kan ett kort vara gemensamt för flera. Man läser sitt kort och berättar inte för andra vad som står i det. Ledaren uppmanar var och en att **leva sig in i sin roll så mycket som möjligt**. För att det skall lyckas kan ledaren inleda med **impulsfrågorna**. Genom att hålla tillräckligt långa pauser mellan frågehelteterna, finns det tid att reflektera över sin roll. Man behöver inte svara på frågorna, utan var och en tänker på sina svar under tystnad.

Efter impulsfrågorna övergår man till den egentliga övningen. Ledaren berättar till deltagarna att hen kommer att framföra **påståenden** om vardagliga saker. Om rollfiguren kan svara ”ja” på det som sägs, tar deltagaren ett steg framåt. Om svaret är ”nej” står man på stället. Det skall vara tillräckligt långa pauser mellan frågorna, så att deltagarna hinner tänka över sina svar.

Efter att 10-15 frågor ställts, kan ledaren be några deltagare att berätta om sin rollfigur för alla. När övningen är slut sätter man sig ner för en genomgång tillsammans.

GENOMGÅNG EFTER ÖVNINGEN

Övningen genomgås efteråt med hjälp av samtalsfrågorna. Man funderar på hur de mänskliga rättigheterna (politiska, sociala, ekonomiska, kulturella) förverkligas på olika håll i världen. Vid genomgången är det bra att också diskutera vilka förhandsuppfattningar det finns i gruppen om hur livet ter sig i andra länder och hur de uppfattningarna har uppkommit. I det här skedet kan man också avslöja alla deltagarnas rollfigurer.

TIPS FÖR LEDAREN:

Fundera på förhand vilka förhandsuppfattningar du har om livet på olika håll i världen. I nyheterna ligger fokus ofta vid fattigdom, hungersnöd och krig. Fastän detta är verkligheten i många länder, är livet mångsidigare än det. Många andra berättelser hamnar i skuggan av allt elände.

IMPULSFRÅGOR

- Hurdan var din barndom?
- Var bodde du?
- Hurdana lekar lekte du?
- Med vad arbetade dina föräldrar?
- Hurdan är din vardag nu?
- Hur tillbringar du tiden?
- Vad sysslar du med på morgonen, på dagen, på eftermiddagen?
- Hurdan är din livsstil?
- Var bor du?
- Hur mycket pengar förtjänar du per månad?
- Vad gör du på din fritid? På din semester?
- Vad är du entusiastisk över? Vad är du rädd för?

LEDARENS MINNESLISTA:

1. Deltagarna ställs bredvid varandra i en cirkel eller i en rad.
2. Korten delas ut och man bekantar sig med sin roll.
3. Impulsfrågor för inlevelsen.
4. Påståendena och stegen.
5. Genomgång med hjälp av samtalsfrågorna.

OBS!

Med hjälp av rollkorten kan man svara på endast en del av frågorna. Därför skall deltagarna också utnyttja sina förhandskunskaper, sin fantasi och sin inlevelseförmåga när de svarar. Tala om för deltagarna att det inte finns några "rätta" svar som man måste prestera. Det viktiga är att man försöker leva sig in i sin roll och att man svarar utgående från den. Du kan också påminna deltagarna om att frågeställningar sällan är helt svartvita.

En 14-årig flicka i Guatemala

Din pappa är småbrukare och din mamma är hantverkare.

Vid sidan om din skolgång hjälper du dina föräldrar med hushållsarbetena.

En 15-årig pojke i Sierra Leone

Under inbördeskriget blev du kidnappad av en gerillagrupp och tvingades bli krigare.

Du var bara ett barn då men nu är du fri och befinner dig på ett rehabiliteringsläger. Där får du gå i skola och syssla med hobbyer. Rehabiliteringsperioden avslutas snart och du är orolig över framtiden.

En 21-årig kvinna i Finland

Du bor i en hyresbostad och vid sidan om dina högskolestudier arbetar du. Du har tagit ett lån för att kunna betala hyreskostnaderna.

En 19-årig man från Rumänien

Du och din familj har flackat omkring i Europa men nu befinner ni er i Helsingfors. Ni bor hos en bekant familj. Om dagarna förtjänar du pengar som gatumusikant och genom att sälja tidningen Iso numero.

En 32-årig kvinna i Nepal

Du och din familj bor i huvudstaden Kathmandu, där du arbetar som frissa. Du sparar pengar för att kunna börja studera vid ett universitet.

En 9-årig pojke i Puerto Rico

Din mamma omkom i en orkan och ert hem blev totalförstört. Du befinner dig i ett temporärt härbärke tillsammans med din pappa och din moster.

En 66-årig kvinna från Finland

Du har flyttat till Australien. Ditt hem har nyligen brunnit ner i en markbrand. Du och din man var tvungna att fly bort från brandområdet och nu bor ni hos din styvdotter. Ni väntar på försäkringspengarna så att ni kan skaffa ett nytt hem.

En 13-årig flicka i Kina

Du bor hos dina farföräldrar eftersom dina föräldrar arbetar i en klädfabrik på 2000 kilometers avstånd. Du träffar dina föräldrar ytterst sällan.

En 35-årig man i Bangladesh

Klimatförändringen har medfört att översvämningar blivit vanligare. Därmed har också jordbruket i din hemby blivit osäkrare. Därför har du övergått till att odla grönsaker på underlag som flyter på vattnet. Dina skördar och dina inkomster har ökat tack var den metoden.

En 6-årig pojke i Nigeria

Båda dina föräldrar har dött av aids men du har inte smittats. Du bor hos din mormor.

En 12-årig flicka i Uganda

Du är döv sedan födseln och du har inte gått i skola. Dina föräldrar skulle vilja sända dig till en skola för döva, med den är alltför dyr och ligger alltför långt borta.

En 31-årig kvinna i Norge

Du är gift med en kvinna. I er familj finns ett barn och ni är båda barnets föräldrar.

En 19-årig man i Gambia

Samhället du lever i godkänner inte homosexualitet. Du har blivit utsatt för fysiskt våld för att du är homosexuell.

En 14-årig flicka i Kambodja

Då du var tio år gammal, råkade du stiga på en landmina och miste dina ben. Eftersom du skulle ha svårt att ta dig till skolan, har du stannat hemma och hjälper din mamma. Ni binder korgar som din pappa säljer på torget.

En 20-årig flicka i Indien

Du bor med din familj i Mumbai och studerar vid ett universitet. Din pappa är en statlig tjänsteman vilket betyder att din familj har råd att bekosta din utbildning.

En 24-årig kvinna i Belgien

Du har en liten son och du är ensamförsörjare men din ex-man betalar underhåll. Du är skiftesarbetare och dina föräldrar hjälper dig med barnpassningen.

En 17-årig flicka i Chile

Du går i skola och drömmer om att bli läkare. Dina föräldrar är gruvarbetare men de uppmuntrar dig att söka till universitetet.

En 23-årig man i Kongo

Du är gift och har ett barn. Du har gått i yrkesskola och är timmerman. Tillsammans med en skolkamrat har du startat ett företag. Du gillar ditt jobb och du vill ta ansvar för ditt och familjens liv.

En 78-årig kvinna från Egypten

För några år sedan anlände du som asylsökande från Egypten till Japan. Du lever nu i ett samhälle där man respekterar äldre men du känner dig ändå diskriminerad på grund av din härkomst.

En 54-årig kvinna i Tanzania

Dina barn är vuxna och har sina egna familjer. Du arbetar i ett barnhem för pojkar med utvecklingsstörning.

En 24-årig man i Egypten

Du studerar i ett universitet. Du deltog i demonstration mot regeringen och är nu fängslad hos polisen sedan en vecka. Du anklagas för motstånd mot tjänsteman.

En 16-årig pojke i Syrien

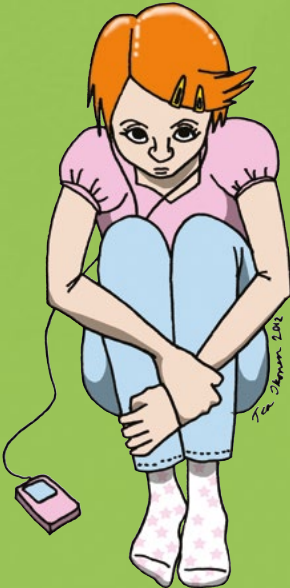
Om dagarna går du i gymnasiet och om kvällarna deltar du i preppkurser för intagningen till universitetet. Du bor med dina föräldrar i en liten tvåa.

En 16-årig pojke i södra Frankrike

Du bor i Lyon och du har fem syskon. Din mamma är hemmafru och din pappa är primärskötare. För att få egna pengar delar du ut reklamer en gång i veckan.

En 28-årig kvinna i Afghanistan

Du bor nära gränsen till Pakistan på ett konservativt område. Som femtonåring blev du bortgift till en äldre man. Du har fyra barn.

En 25-årig kvinna i Nepal

Du bor Kathmandu
i en hyresbostad.
Du arbetar för en
människorättsorganisation
som jobbar för att hjälpa de
mest utsatta i samhället.

En 14-årig flicka i Somalia

Tillsammans med dina
föräldrar hör du till dem
som har det välbeställt
i samhället. Ni bor i ett
egnahemshus och du
drömmer om en karriär
som sångerska.

En 43-årig läkare från Irak

Du är en 43-årig
läkare från Irak. Du
var tvungen att lämna
ditt hemland på grund
av kriget. Nu är du
en flykting i Finland
och jobbar som
busschaufför.

En 40-årig kvinna i Peru

Med hjälp av lånet du
fick från byabanken,
grundade du en
diversehandel. Med
inkomsterna har du
kunnat bekosta dina tre
barns skolgång.

En 30-årig kvinna i Finland

Du har avlagt
socioexamena vid
en yrkeshögskola. Du är
gift och har två barn.

En 15-årig flicka i Finland

Du bor i Hangö.
Din mamma är
ungdomsledare.
Din pappa blev
förtidspensionerad då
rörfabriken stängde. Du
har inga syskon.

En 22-årig man i Honduras

Området där du bor är uppdelat mellan stridande gäng. Du har hört till ett av gängen redan många år och du har upplevt mycket våld.

En 23-årig kvinna i Kongo

Du bor i huvudstaden Kinshasa med din man. Du är gravid. De väpnade oroligheterna i landet avtar inte.

En 35-årig kvinna i Moçambique

Du bor i huvudstaden Maputo. Du har avlagt en högskoleexamen och nu är du lärare i samma högskola. Din pappa som bor på landsbygden har insjuknat men på grund av ditt arbete har du inte möjlighet att besöka honom så ofta som du skulle vilja.

En 15-årig pojke i England

Du bor i en industristad. Dina föräldrar har blivit arbetslösa. Du drömmer om en karriär som fotbollssproffs.

En 26-årig man från Nigeria

Du har beviljats asyl i Spanien. Du arbetar som kock i en restaurang. Du drömmer om att få studera i en högskola.

En 47-årig man i USA

Din hustru dog för tio år sedan. Efter hennes död blev du alkoholiserad och bostadslös. Du har ingen kontakt med vänner och släktingar.

PÅSTÄENDEN

Ledaren väljer 10-15 frågor;
2-3 ur varje kategori.

DIN EKONOMISKA SITUATION

- Du har aldrig upplevt ett allvarligt ekonomiskt problem.
- Du har ett ställe att bo på.
- I ditt hem finns elektricitet.
- Du kan bege dig på semesterresa en gång per år.
- Du har tillgång till internet.

DIN TRYGGHET

- Du lever i ett land där det inte är krig.
- Du har inte diskriminerats på grund av ditt ursprung eller din övertygelse.
- Du vågar be om hjälp av polisen och andra myndigheter.
- Du är inte rädd för att bli trakasserad eller attackerad på gatan eller i media.
- Du vet till vem du skall vända dig om du verkligen behöver hjälp.
- Du har tillgång till läkare när det behövs.

DIN DELAKTIGHET I KULTUR OCH SAMHÄLLE

- Du upplever att ditt modersmål, din kultur och din religion är godkända i samhället.
- Du upplever att dina synpunkter och åsikter beaktas och uppskattas.
- Andra frågar dig om råd i olika situationer.
- Du kan bjuda vänner hem till dig.
- Du kan rösta i val.
- Du kan fira högtider tillsammans med vänner och släktingar.
- Du har ett pass som ger dig inträde till de flesta länder.

DIN FRAMTID

- Du har en positiv inställning till din framtid.
- Du kan studera och avlägga den examen du vill.
- Du är inte orolig över dina barns framtid.
- Du har gått i skola i flera år.
- Du kan vara säker på att du imorgon får mat och rent dricksvatten.
- Du kan välja din livspartner själv.

ATT SAMTALA OM:

- Hur kändes det att ta stegen?
- Hur kändes det när du inte kunde ta ett steg?
- Fanns det stunder då du kände att dina grundläggande rättigheter kränktes?
- Hur lätt eller svårt var det att leva sig in i rollen?
- Vid vilken fråga var du osäker på om du kan ta ett steg framåt?
- Vad hjälpte dig att leva dig in i rollen? Din fantasi eller dina tidigare kunskaper?
- Hurdan bild ger media om livet i din rollfigurs hemland? Beskriver den bilden alla invånares liv? Hur inverkar media på vår uppfattning om människor med annan bakgrund än vår egen?
- Hur många steg skulle du ha kunnat ta om du utgått från ditt eget liv? Hur känns det i relation till hur många steg din rollfigur kunde ta?
- Vad kan du göra i ditt eget liv för att det skulle finnas färre orättvisor i världen?
- Vilka saker kan du inte själv påverka? Vem har ansvar för att förändringar skall ske?
- Skulle du vara beredd att avstå från några av dina privilegier (t.ex. skaffandet av nya kläder och nyaste elektroniken) om du med det kunde bidra till en rättvisare värld?

VAD ÄR CHANGEMAKER?

Changemaker är Kyrkans Utlandshjälp's påverkningsnätverk där unga lär sig att påverka för global rättvisa. I Changemaker lär sig de unga hur man både i Finland och globalt kan påverka samhällsproblem och orättvisa strukturer. I nätverket anordnar de unga evenemang, utbildningar och påverkningsaktioner om globala teman. Dessutom producerar Changemaker material men vilkas hjälp man kan bekanta sig med frågor om fostran till globalt ansvar och påverkningsarbete.

Läs mer www.changemaker.fi

Övningen med rollkort baserar sig på Europarådets material Compass, som är ett utbildningsmaterial i människorättsfrågor. (Compass – A Manual on Human Rights Education with Young People. Council of Europe. 2002). Övningen har publicerats i bearbetad version i Changemakers skriftskolpaket år 2012. Materialet har uppdaterats och publicerats på nytt som ett enskilt material år 2020.

Uppdateringen är gjord av Changemaker-frivilliga Essi Kurki och Petteri Näreikkö samt koordinatorena Matias Uusisilta och Helmi Saksholm

Kommentarer vid uppdateringen: Maritta Kaskinen och Tommi Vornanen

Illustrationer: Tea Ikonen, Taittopaja Pikku Ihme

Layout: Mikael Björkman

Översättning: Kaj-Mikael Wredlund

Materialet har producerats av Kyrkans Utlandshjälpns ungdomsnätverk Changemaker.